Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	13 januari 2026
Portefeuille(s)	Lucht- en Zeehaven
Portefeuillehouder(s):	Hester van Buren
Behandeld door	Verkeer en Vervoer 5.1, 2, i @amsterdam.nl)
Onderwerp	Resultaten haalbaarheidsstudie verplaatsing zeecruise Amsterdam naar de Coenhaven

Geachte leden van de gemeenteraad,

Het college heeft het afgelopen jaar gewerkt aan een haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijke verplaatsing van de zeecruise van de huidige locatie aan de Veemkade naar het Westerhoofd in de Coenhaven. Met dit onderzoek geven wij uitvoering aan het op 27 juni 2024 vastgestelde handelingsperspectief Zeecruise en aan onze toezegging om uw raad te informeren zodra de resultaten van dit onderzoek beschikbaar zijn. In deze brief informeren wij u over de belangrijkste uitkomsten van de haalbaarheidsstudie en de vervolgstappen die het college voor ogen heeft.

Achtergrond
In 2024 heeft het college, mede naar aanleiding van de motie *'Amsterdam vaart beter zonder cruise'*, het handelingsperspectief Zeecruise vastgesteld. Hierin is onder meer opgenomen dat de zeecruise vertrekt van de huidige locatie aan de Veemkade met als streefdatum 2035, dat het aantal aanlopen wordt beperkt tot maximaal 100 per jaar en dat vanaf 1 januari 2027 uitsluitend cruiseschepen met walstroom worden ontvangen. Daarnaast is afgesproken om aanvullend juridisch, planologisch en financieel onderzoek te doen naar de haalbaarheid en consequenties van een verplaatsing van de zeecruise naar de Coenhaven, in samenhang met de herontwikkeling van de huidige Passenger Terminal (PTA) aan de Veemkade. Aan dit handelingsperspectief lagen onder meer de volgende overwegingen ten grondslag:

- verduurzamingsmaatregelen zoals walstroom verminderen de lokale uitstoot substantieel, maar zeecruise blijft een relatief vervuilende activiteit;
- de zeecruise levert een economische bijdrage aan stad en haven;
- het beperken van het aantal aanlopen leidt tot een forse reductie van het aantal cruisepassagiers;
- de motie die oproept tot vertrek van zeecruise uit Amsterdam raakt aan eerder gemaakte integrale afspraken met het Rijk en regionale partners

over realisatie van de bruggen over het IJ en de, op basis hiervan, door de gemeenteraad vastgesteld Actualisatie Nota van Uitgangspunten Sprong over het IJ.

Uitkomsten haalbaarheidsonderzoek verplaatsing zeecruise naar Coenhaven

In opdracht van de gemeente heeft bureau Berenschot onderzocht of verplaatsing van de zeecruise naar het Westerhoofd in de Coenhaven juridisch-planologisch, technisch, financieel en binnen de gewenste termijn haalbaar is. Eerder onderzoek wees al uit dat de Coenhaven de enige realistische alternatieve locatie is binnen het Noordzeekanaalgebied.

Juridisch en planologisch

Uit het onderzoek blijkt dat verplaatsing juridisch en planologisch mogelijk is. Aspecten zoals externe veiligheid, geluid, verkeer, stikstof en de nabijheid van bestaande industrie vormen geen onoverkomelijke belemmeringen voor de inpassing van een cruiseterminal op het Westerhoofd. Wel vergen met name stikstof en aanvullende vergunningstrajecten verdere uitwerking in een vervolgfase. Technisch is het mogelijk om een compacte terminal met bijbehorende voorzieningen en een nieuwe walstroominstallatie te realiseren.

Planning

Het streefjaar 2035 wordt door Berenschot als haalbaar beoordeeld, mits in 2026 wordt gestart met de benodigde planologische procedures. In dat geval kan de bouw rond 2031 aanvangen en kan ingebruikname vanaf 2035 plaatsvinden. De verplaatsing kan vooruitlopen op de bredere gebiedsontwikkeling van Haven-Stad in de Coenhaven en vormt volgens het onderzoek geen belemmering voor toekomstige woningbouw in het gebied.

Financiële haalbaarheid verplaatsing zeecruise naar de Coenhaven

De financiële analyse in het haalbaarheidsonderzoek is uitgewerkt als een integrale businesscase, uitgaande van de situatie dat de gemeente Amsterdam de enige aandeelhouder is van Port of Amsterdam. Voor de analyse zijn eerdere kostenramingen geactualiseerd, geïndexeerd en bijgewerkt op basis van diverse uitgangspunten, in samenspraak met de gemeente Amsterdam en Port of Amsterdam.

Berenschot raamt de indicatieve investeringskosten voor een nieuwe passenger terminal voor zeecruise op het Westerhoofd op circa € 85 miljoen. Deze kosten worden vooral bepaald door civieltechnische ingrepen (kadeversterking en baggerwerk), de bouw van een compacte terminal (circa 11.000 m², één ligplaats) en de aanleg van een nieuwe walstroominstallatie.

De opbrengsten zijn sterk afhankelijk van beleidskeuzes over de herontwikkeling van de Veemkade en het toe te voegen programma op het Westerhoofd. In een variant met herontwikkeling van de Veemkade met kantoren en woningen én voor het Westerhoofd parkeren op maaiveld, kan de investering naar verwachting worden terugverdiend. Tegelijkertijd is er sprake van aanzienlijke onzekerheden (onder meer stikstof, aanvullende veiligheidseisen, planschade/nadeelcompensatie en marktrisico's). Berenschot kan daarom in deze fase geen definitieve uitspraak doen over de financiële haalbaarheid van verplaatsing van de zeecruise naar de Coenhaven.

Naar het scenario dat de zeecruise uit Amsterdam (en daarmee uit het Noordzeekanaalgebied) op termijn in zijn geheel verdwijnt heeft Berenschot geen onderzoek gedaan. Wel is aangegeven dat in het geval van stoppen met zeecruise sprake is van een derving van inkomsten aan zeehavengelden en dagtoeristenbelasting ter hoogte van circa € 46 miljoen (netto contante waarde over 30 jaar). Rekening houdend met de hiervoor genoemde kanttekeningen kan deze inkomstenderving volgens Berenschot naar verwachting gedeeltelijk tot geheel gecompenseerd worden door opbrengsten van de herontwikkeling van de huidige zeecruiselocatie aan de Veemkade en de ontwikkeling van het Westerhoofd. De mate van compensatie is afhankelijk van het toe te voegen programma, waarbij eveneens rekening is te houden met aanzienlijke onzekerheden die bij verplaatsing en vertrek aan de orde zijn (onder meer planschade, nadeelcompensatie).

Bredere afweging met betrekking tot verplaatsing naar de Coenhaven
De uiteindelijke afweging over de haalbaarheid van de verplaatsing van de zeecruise naar de Coenhaven is breder dan alleen de financiële uitkomst van de businesscase. Een businesscase doet geen recht aan aspecten als ruimtelijke kwaliteit op het complex inpasbare Westerhoofd, effecten op leefbaarheid en het belang van de verbinding tussen stad en water. Daarnaast bestaan in de verdere uitwerking verschillende mogelijkheden om de businesscase te optimaliseren, zoals aanpassing van haven- en terminalgelden of het aantal aanlopen. Deze keuzes staan niet op zichzelf, maar hangen samen met bredere beleidsdoelstellingen op het gebied van toerisme en duurzaamheid. Met betrekking tot deze laatste twee thema's heeft Berenschot geen aanvullende analyse gedaan boven op hetgeen al is opgenomen in het eerdere rapport Uitgaand getijde, verdiepende analyse naar de zeecruise in Amsterdam (Berenschot, 18 juni 2024).

Effect van verplaatsing op toerisme
Met het besluit van het college om het aantal aanlopen naar 100 terug te brengen daalt het aantal cruisepassagiers tot maximaal 200.000 tot 300.000 in de stad. Dit aantal blijft gelijk bij een verplaatsing van de zeecruise naar de Coenhaven, of deze verplaatsing ook leidt tot een vermindering van de toeristendruk op het centrum is niet bekend maar dit zal vermoedelijk niet

significant zijn. In welke mate een vertrek van de zeecruise uit Amsterdam leidt tot minder toeristen in de stad hangt af van de vraag of de zeecruise elders in Nederland (Rotterdam) zal landen. In dat geval zal een deel van deze bezoekers toch Amsterdam willen aandoen. Het uiteindelijke effect op bezoekersaantallen is niet exact te voorspellen. Wel is er in dat geval geen opbrengst meer van de dagtoerismebelasting ter hoogte van circa € 26 miljoen (over 30 jaar).

Effect van verplaatsing op duurzaamheid
Met betrekking tot duurzaamheid geldt dat ook een terminal in de Coenhaven voorzien wordt van walstroom en dat er een kleine milieuwinst haalbaar is doordat de afstand tussen Coenhaven en zeesluis kleiner is. Daarbij wordt door Port of Amsterdam aangegeven dat verplaatsing van de zeecruise naar de Coenhaven het mogelijk maakt om via een moderne terminal regie te houden op verdere verduurzaming en emissiereductie van de zeecruise. Bij een eventueel vertrek van de zeecruise uit de haven vervalt ook deze regiefunctie en is de vraag of emissies op systeemniveau daadwerkelijk lager zullen worden als schepen de mogelijkheid hebben elders aan te meren en als veel passagiers vervolgens per touringcar naar Amsterdam reizen.

Conclusie en vervolg
De belangrijkste conclusie uit het haalbaarheidsonderzoek is dat verplaatsing van de zeecruise naar het Westerhoofd in de Coenhaven juridisch-planologisch kan en qua planning mogelijk is mits tijdig wordt gestart met de benodigde procedures. Tegelijkertijd laat de financiële analyse zien dat de investeringen aanzienlijk zijn, er sprake is van een groot aantal onzekere factoren, maar dat er perspectief is om deze investeringskosten terug te verdienen. Dit laatste afhankelijk van welke programmatische keuzes gemaakt kunnen worden op zowel de Veemkade als het Westerhoofd.

Op basis hiervan kiest het college ervoor om vast te houden aan het voornemen om de zeecruise te verplaatsen naar de Coenhaven met als streefdatum 2035. In de volgende planfase worden de ontwikkelmogelijkheden voor het Westerhoofd en de Veemkade in samenspraak met Port of Amsterdam verder uitgewerkt en worden kosten, opbrengsten, risico’s en de dekkingsmogelijkheden nader in beeld gebracht.

Met deze aanpak blijft het college uitvoering geven aan het vastgestelde handelingsperspectief Zeecruise dat in 2024 is opgesteld op basis van een bredere belangenafweging. Ook geeft het college hiermee invulling aan de integrale afspraken die met Rijk en regio zijn gemaakt in het kader van de Sprong over het IJ voor wat betreft het onderdeel verplaatsing zeecruise.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders,

Hester van Buren
Wethouder Lucht- en Zeehaven

Bijlage Haalbaarheidsstudie verplaatsing zeecruise Amsterdam, Berenschot